

ZILE PE FRONT ȘI ANI ÎN PRIZONIERAT, RĂSTIMP AL VIRTUOASELOR PREFACERI ALE LOCOTENENTULUI MARIUS VERBICEANU

Dr. Iulian Stelian BOȚOGHINĂ*

Printre numele marinarilor români care au luptat în zona de operații a Grupului „Cerna”¹, capturați în sudul Olteniei și duși în prizonierat în Austro-Ungaria, regăsim și pe cel al locotenentului Marius Verbiceanu², un personaj aparte între personalitățile marinei române³.

Nonconformist și cu năravuri care trădau simțiri de artist, Marius Verbiceanu s-a născut pe 5 septembrie 1889, la Craiova, fiind fiul generalului inginer Nicolae Verbiceanu⁴ și al Vetei, familie ce-și avea domiciliul în București, pe strada Vergului, la numărul 53⁵.

Prezentat în ziua de 1 iulie 1911 la Divizia de Dunăre, pe când avea gradul de sublocotenent, Marius Verbiceanu a promovat în cariera armelor până la gradul de căpitan-comandor, grad dobândit la 24 ianuarie 1942⁶.

În cei 31 de ani de carieră militară, Marius Verbiceanu a trăit cu intensitate viața de marină, cunoscând rigorile cazone la marile unități ale marinei române, pe care le-a tratat într-un mod personal, găsind în plăcerile boeme propriile leacuri

* Depozitul central de arhivă din Pitești.

¹ Constantin Chirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României*, ediția a II-a, vol. II, Editura Casa Școalelor, București, p. 164-177; ***România în anii Primului Război Mondial, caracterul drept, eliberator al participării României la război, volumul I, Editura Militară, București, 1987, p. 304-306, 446-447, 451.

² Cpt.-comandor dr. Marian Moșneagu, *Figuri uitate ale Marinei Militare – Frații Verbiceanu*, în: „Marina Română. Revista forțelor navale române”, nr. 3/2006, 2006. p. 46-47.

³ După cum se poate citi și în caracterizările comandanților săi, subliniate în prezentul articol, cu profundă aplecare pentru artă, muzică, pictură și literatură, Marius Verbiceanu a compus *Adio: romanță pentru voce și pian*, Litografia C. Mănciulescu, Galați și autorul unei mai multor cărți, dintre care amintim *Viața și opera Regelui Ferdinand I cel Mare și Loial. 10 ani de la Unire (1 Decembrie 1918-1928)*, Tipografia George Jorică, Galați, 1929, *Japonia, regina Asiei*, Institutul de arte grafice „Eminescu”, 1942, *Monografia industriei și comerțului orașului Galați. Studiu economic și istoric*, 1938.

⁴ *Ibidem*.

⁵ **Depozitul central de arhivă** (se va cita **D.c.a.**), fond *Direcția Personal, Memoriile Bătrâni, litera „V”*, locotenenți-colonei, dosar 38, f. 2.

⁶ *Ibidem*, f. 3-3v.

La început carierei militare a pendulat între Divizia de Dunăre (1 iulie 1911-noiembrie 1911, 1 noiembrie 1913-1decembrie 1916) și Divizia de Mare (noiembrie 1911-noiembrie 1913), perioadă reconstituită pe seama portretizărilor cu care comandanții săi au găsit de cuviință să-l descrie în notările de serviciu.

Astfel, la 1 octombrie 1911, ca tânăr sublocotenent la bordul Monitorului „I. C. Brătianu”, Marius Verbiceanu a fost notat de către comandantul navei, căpitan-comandorul Constantin Ciuchi, astfel: „Ținută corectă. Se prezintă bine. Disciplinat. Neformat încă, fiind numai de trei luni în marină. Asupra aptitudinilor sale militare se va nota mai târziu”⁷.

Anunțul căsătoriei lui Marius Verbiceanu

Anul următor, căpitan-comandorul Negru, comandantul Cruciașătorului „Elisabeta” avea să-l descrie pe Marius Verbiceanu ca fiind „debil, continuu bolnăvicios și puțin rezistent. Foarte inteligent și capabil, nu caută însă a se instrui, fiind leneș. Lipsit complet de voință. educația militară lasă foarte mult de dorit. A fost însărcinat cu instrucție de infanterie, de care s-a achitat binișor. Nu a îngrijit însă de arme decât printr-un control continuu al șefilor. Observă și calculează bine. A lucrat bine și cu multă pricepere la monografia lacului Tașaul. Această lucrare însă, a executat-o numai printr-un continuu control. În timpul lucrării nu a îngrijit absolut de fel de hrana oamenilor și de igiena lor, motiv pentru care a fost observat și aspru pedepsit. Nu i se poate confia bani. Acest ofițer trebuie ținut sub un continuu control în orice acțiune or sarcină. ținuta neglijentă. Dacă nu-și va schimba purtarea și modul de a-și executa serviciul, sigur acest ofițer va fi obligat să părăsească armata. Nu merită să avanseze”⁸.

Opinia l-a care a subscris, în parte, și comandantul Diviziei de Mare, căpitan-comandorul Rădulescu: „atât conduita cât și modul de a

⁷ *Ibidem*, f. 6.

⁸ *Ibidem*, f. 7-7v.

servi al sublocotenentului Verbiceanu Marius au lăsat mult de dorit în acest prin an de ofițer”. Însă a ținut să sublinieze calitățile tânărului ofițer, cauționându-l cu încrederea sa: „cum e foarte inteligent, își dă seama de greșelile ce a comis și promite a se corecta. Trebuie pentru aceasta să rămână îmbarcat”⁹.

Astfel, în 1912 Marius Verbiceanu a fost pedepsit cu 10 zile „arest de rigoare la bord” de către comandantul Crucișătorului „Elisabeta” pentru că cheltuisese o parte din banii destinați hrănirii detașamentului trupei care lucra la lacul Tașaul¹⁰.

În notarea anului 1913, comandantul Crucișătorului „Elisabeta” a reluat cele scrise anterior relativ la debilitatea și lipsa de voință a sublocotenentului Marius Verbiceanu, completând prin a spune că: „nu suferă absolut de loc de rău de mare. Calculează bine și repede. Foarte inteligent, dar nu mai citește, cu cunoștințele destul de bune”. Prin urmare consideră că: „trebuie întârziat la avansare până ce își va modifica modul de a se conduce în serviciu și a-și îndrepta conduita”¹¹.

În acest an, același comandant l-a pedepsit în două rânduri cu câte cinci zile de „arest rigoare”, de fiecare dată fiind găsit dormind în timpul serviciului¹².

După ce a fost mutat la Divizia de Dunăre și îmbarcat pe Monitorul „Kogălniceanu”, la 31 octombrie 1914 comandantul navei, locotenent-comandorul Munteanu l-a notat, scriind în foaia calificativă că era: „debil și cam bolnăvicios. Deși are aparența de inteligență, comite acțiuni fără judecată. Este puțin capabil, are o educație socială cam slabă, cea militară suficientă. Conduita cam lasă de dorit, instrucția asemenea. Serviciul îl îndeplinește cu alternanțe bine și rău, ținut însă de scurt este autoritar. Are puțină voință. a fost însărcinat cu educația militară a trupei și a dovedit că poate fi bun instructor. Cred că dacă va fi bine călăuzit, va putea deveni bun ofițer”. În încheiere, în loc de concluzie a scris că „din cauza conduitei sale nu pot a-l propune decât la menținerea în grad”¹³.

La rândul său, comandantul Diviziei de Dunăre, comandorul Petre Demetriade a fost la fel de exigent, cu atât mai mult cu cât a văzut că: „sublocotenentul Verbiceanu Marius este destul de bine dotat ca fizic. Este capabil a-și apropia orice cunoștințe când va voi”. Subscriind la notarea locotenent-comandorului Munteanu, a completat: „aptitudinea

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, f. 5.

¹¹ *Ibidem*, f. 8-8v.

¹² *Ibidem*, f. 5.

¹³ *Ibidem*, f. 9-9v.

militară neglijată, asemenea și educația militară. Foarte neglijent în serviciu. Are conduită rea în societate, din care cauză a fost pedepsit. Educația sa socială lasă mult de dorit”, încheind cu propunerea ca Marius Verbiceanu să fie eliminat de la înaintare în acel an¹⁴.

Inspectorul general al marinei, contraamiralul Sebastian Eustațiu a fost cât se poate de critic în notarea anului 1914, scriind: „cunosc pe acest ofițer bine. Nu face serviciu, pierde nopțile prin localuri de destrăbălare și dă loc la dese scandaluri, nedemne de un ofițer. A fost aspru pedepsit pentru aceste fapte, totuși nu i-a servit la nimic. Trebuie eliminat”¹⁵.

Pe 25 septembrie 1914, comandantul Diviziei de Dunăre a întocmit un „Raport special” în care a consemnat că: „Sublocotenentul Verbiceanu Marius a arătat puțin zel la serviciu pe timpul îmbarcării sale pe Monitorul «Kogălniceanu». Conduita sa fiind din cele mai rele i-a atras pedepse disciplinare severe. Deși este înzestrat cu o oarecare cultură generală, totuși cunoștințele sale profesionale sunt foarte mărginite și nu-și dă nicio silință ca să și le mărească. Pentru aceste motive propun să fie eliminat anul acesta de la înaintare”¹⁶.

În octombrie 1914, contraamiralul Sebastian Eustațiu nu a ezitat să scrie, apăsător-mustrător, că Marius Verbiceanu era: „ofițer rău. Nu-și vede nici de serviciu și duce o viață destrăbălată. Consiliile și pedepsele n-au nicio influență asupra-i”. Așa că, fără nicio rețineră a declarat că susține eliminarea de la înaintare, exprimându-și nădejdea că „poate această măsură aspră să-l dezmeticească”¹⁷.

Însă nimic nu părea să-l rețină pe tânărul Verbiceanu, care a continuat să se comporte contrar regulilor și rigorile impuse de statutul de ofițer. Prin urmare, în 1914, după o pedeapsă de patru zile cu „arest rigoare” pentru că părăsise serviciul de gardă, au urmat 15 zile închisoare pentru insulta autorităților polițienești¹⁸.

În 1915, abaterile s-au înmulțit, în luna septembrie fiind pedepsit cu două zile „arest rigoare” pentru că a părăsit serviciul fără voie, a urmat o zi de arest simplu pentru ținuta deplasată și alte cinci zile de „arest rigoare” pentru completa nepăsare în executarea ordinelor¹⁹.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*, f. 9v.

¹⁶ *Ibidem*, f. 12.

¹⁷ *Ibidem*, f. 12-12v.

¹⁸ *Ibidem*, f. 5.

¹⁹ *Ibidem*.

Nu ne hazardăm dacă am spune că cel care a arătat mai multă înțelegere pentru conduita-i imatură a fost căpitan-comandorul Niculescu-Rizea, cel care i-a fost comandant pe când Marius Verbiceanu era încadrat la Apărarea Dunării de Jos. Dovadă rămâne tonul ce răzbate din cele scrise în foaia calificativă întocmită pentru perioada 1 noiembrie 1914 – 1 iulie 1915: „Sănătos și rezistent. Inteligent, însă cu puțină judecată, copilăros. Conduita și-a îndreptat-o. serviciul îl îndeplinește cu bună cuviință, însă trebuie supravegheat”. Așa că, nu-i i-a mai rămas decât să completeze cum că: „timpul fiind prea scurt, de la ultima hotărâre a Consiliului inspectorilor generali nu mă pot pronunța în mod categoric asupra înaintării ofițerului, cred însă că ar trebui să treacă termenul de un an de bun în grad”²⁰.

Peste doar câteva luni, la 31 octombrie 1915, căpitan-comandorul Niculescu-Rizea a dovedit că a fost comandantul care l-a înțeles, care a reușit să dibuie și să judece cel mai bine calitățile tânărului rebel. Căci, iată, ca o completare a notării anterioare, căpitan-comandorul Niculescu-Rizea scria despre Verbiceanu că era: „prezentabil și știe să se prezinte. ținuta curată, dar nu totdeauna completă și regulamentară. Sănătos și inteligent. Raționează bine, dar nu e întotdeauna consecvent, e de multe ori copilăros. Are cultură generală, dar îi lipsește cea militară, caută totuși a se instrui. Are aptitudini militare, concepe bine și are inițiativă; nu are însă destulă voință, trebuie stimulat. Temperament maleabil, trebuie controlat. Când este ținut din scurt își face foarte bine serviciul, știe să se apropie de sufletul soldatului. Este bine educat și disciplinat. Nu este pătruns de simțul datoriei și al răspunderii, pentru care motiv de multe ori neglijează ordinele. Bun camarad. Potrivit de sever cu inferiorii. Este suficient de activ. Întrebuințat la Bateria de 63 și alte servicii s-a achitat bine”²¹.

Notare și propunere asumate și de comandorul Alexandru Cătuneanu, pe atunci comandantul Diviziei de Dunăre²². Comandant care, în notarea încheiată la 31 octombrie 1915, scria cu înțelepciune și nădejde despre sublocotenentul nostru: „sănătos, inteligent, posedă suficiente cunoștințe pentru gradul său. Își îndeplinește bine serviciul, dar trebuie supravegheat. Conduita cam lasă de dorit. Este însă tânăr și sper că se va îndrepta”²³.

²⁰ *Ibidem*, f. 10-10v.

²¹ *Ibidem*, f. 11-11v.

²² *Ibidem*, f. 11.

²³ *Ibidem*.

În tot acest timp, Europa trăia drama unei conflagrații acerbe, pornită cu jovialitatea unui entuziasm războinic datorat convingerii fiecărei tabere că va fi degrabă învingătoare. Nu avea să fie așa, cerbia combatanților avea să întindă conflictul în întreaga lume, România nerezistând urgiei belicoase decât până la mijlocul lui august 1916.

Și iată-l pe răzvrătitul și copilărosul Marius Verbiceanu împins de tăvălugul vremurilor într-o cumplită realitate, menită parcă să-i fie pragul maturității, pe care până atunci o refuzase cu îndărătnicie.

Avansat locotenent pe 1 august 1915, în timpul Războiului pentru Întregirea Neamului Marius Verbiceanu a fost mobilizat la Bateriile Marinei din subordinea mării unități Apărările sub Apă, unde la început a fost șef de secție la artileria de debarcare, apoi a comandat Bateria de 63 mm. Misiuni despre care comandantul său nota că „în amândouă aceste funcțiuni s-a achitat în mod lăudabil. Ofițer energic, priceput, pe care se poate conta la vreme de nevoie”²⁴.

Impresionat de cutezanța locotenentului Marius Verbiceanu, un camarad combatant pe același front pe nume Sabin Coifan, avea să-și aducă aminte și să ne lase scris despre eroismul cu care au luptat și cucerit trupele noastre pozițiile inamice, înaintând 5 km dincolo la graniță. Meterezele lui Tudor, creasta Cococșului și vârful Predeluș au fost cucerite chiar în prima zi de mobilizare, deși cu pierderi mari. Pe 17 august 1916, după cucerirea acestor poziții, au urmat mai multe atacuri din partea inamicului. A fost respins pe toată linia „datorită artileriei noastre de munte [de] 63 [mm], condusă de locotenentul de marină Verbiceanu. El însuși trăgea cu tunul dezbrăcat la cămașă, cu mânecile sumese”²⁵.

În timpul ofensivei inamice care a dus la retragerea Grupului Cerna, locotenentul Verbiceanu și bateria sa au fost puși sub ordinele Brigăzii 2 infanterie pe când era la Negrușa. prin urmare, comandantul Grupului Cerna, colonelul Scarlat Demetriade a avut ocazia să-l vadă pe eroul nostru în focul luptei, mai apoi scriind despre el că a arătat „pe tot timpul acțiunii destoinicie, curaj și abnegațiune demnă, care-i fac cinste cu prisosință. fiind nevoit Grupul Cerna a se retrage, în tot acest timp locotenentul Verbiceanu Marius a fost în diferite situațiuni de un curaj de nedescris și a manifestat [indescifrabil – n.n.] mai ales la Corabia, pe lângă abnegațiune și inițiativă, montând bateriile părăsite ale fostului

²⁴ *Ibidem*, f. 13.

²⁵ Sabin Coifan, *Notițe din campania anului 1916. Instantanee din prizonierat (1917-1918)*, prefață Ileana Constantinescu, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note Adrian Pandeia, Iulian Boțoghină, volum în pregătire pentru publicare la Editura Militară.

Grup Dunărea și a cauzat mare întârziere urmării directe a dușmanului în retragerea noastră, cât și mai ales le-a adus pierderi prin bombardarea monitoarelor de pe Dunăre. Sunt convins că acest ofițer va aduce servicii reale și imense și pe viitor marinei, pentru care scop mențin și susțin cu prisosință înaintarea sa la gradul de căpitan (exceptional) și decorarea sa cu Ordinul «Mihai Viteazul» pentru deosebitele sale fapte eroice manifestate și curajul și abnegația ce a dovedit²⁶.

La 23 noiembrie 1916, în toiul luptelor, locotenentul Marius Verbiceanu a căzut în mâinile inamicului, fiind capturat prizonier. Despre zbuciumul personajului nostru în acele zile și în cele care au urmat, colonelul Scarlat Demetriade avea să scrie că „fiind prizonier a căutat să fugă din lagăr, străbătând 80 km, însă a fost prins, fapt care a contribuit și mai mult să dovedească curajul său²⁷”.

Eroul nostru a fost repatriat la 13 martie 1918²⁸.

La întoarcerea din prizonierat, cu ocazia cercetării la care erau supuși toți repatriații, comandantul Grupului Cerna, colonelul Demetriade, în ziua de 13 iulie 1918 avea să scrie că: „De la decretarea mobilizării, locotenentul Verbiceanu se găsește împreună cu unitățile de acoperământ ale Diviziei 1 pe frontieră, unde la primele operațiuni ale acoperirii se manifestă ca destoinic, demn și plin de curaj.

La sosirea mea pe front, 22 august, găsesc pe locotenentul Verbiceanu cu bateria sa de 63 mm marină, la stânga pozițiunii Brigăzii 2, barând orice tentativă de pe Valea Cernei.

În timpul luptelor diferite, care au avut loc de la 22 august și până la 9 noiembrie 1916, locotenentul Verbiceanu nu numai că a dat un concurs vădit demn și util, dar încă a contribuit prin iscusința sa și spiritul său de inițiativă și curaj să sprijine acțiunea și a brigăzii alăturate la Orșova.

Ca comandant de baterie îngrijea fără preget de trupa sa de sub ordin și a materialului ce-i era încredințat.

Fiind nevoit Grupul Cerna a se retrage, nu pregetă locotenentul Verbiceanu a fi un auxiliar, în dreapta el ia toate situațiunile dificile și mai ales la Corabia, unde sub focul distrugător al artileriei de calibru mare de pe monitoare, [indescifrabil – n.n.] ca atât și bateriei sale cât și a bateriei de calibru 87 [mm – n.n.] ce fusese părăsită la Corabia de Grupul Dunărea.

²⁶ **D.c.a.**, fond *Direcția Personal, Memorii Bătrâni, litera „V”*, locotenenți-colonei, dosar 38, f. 14-14v.

²⁷ *Ibidem*, f. 14v.

²⁸ *Ibidem*, f. 3.

Pe timpul captivității sale a fost foarte grav bolnav, numai din cauza enervării ce simțea prin situațiunea de ofițer prizonier. A evadat de la Szopronieck, reușind a străbate 80 km în trei zile, nu a putut merge mai departe fiind slăbit de forțe din cauza debilității sale generale.

În rezumat, un ofițer demn, curajos și care face cinste marinei noastre.

Merită să înainteze la excepțional, la gradul de căpitan, iar pentru curajul și abnegațiunea manifestate în toate ocaziunile, îl propun pentru decorare cu Ordinul «Steaua României» de război²⁹.

La 16 iulie 1918, comisia de cercetare a foștilor prizonieri, avându-l președinte pe amiralul Cezar Boerescu, a întocmit procesul-verbal în care a consemnat că „locotenentul Verbiceanu Marius din Apărările sub Apă a făcut trei luni și nouă zile timp de campanie.

Din memoriul său și din cercetările șefilor, rezultă că acest ofițer și-a făcut pe deplin datoria în funcția de comandant al Bateriei de debarcare 63 mm, atașată Grupului Cerna de la decretarea mobilizării, distingându-se în mod deosebit în toate operațiunile, până ce a căzut prizonier, dând un sprijin vădit în acțiunea ambelor brigăzi ale Grupului Cerna.

A fost făcut prizonier la 23 noiembrie 1916³⁰.

Prin urmare, drept concluzii comisia conchidea că locotenentul Verbiceanu Marius nu era culpabil pentru faptul de a fi făcut prizonier, propunându-l pentru înaintare la gradul de căpitan³¹.

La dosarul comisiei a fost pusă și copia notării făcută de comandorul Niculescu-Rizea pentru perioada de la 1 noiembrie 1915 până la 31 octombrie 1916, pe când i-a fost comandant, el însuși membru al comisiei de cercetarea prizonierilor din marină repatriați. În această foaie calificativă, comandorul Niculescu-Rizea scria despre subordonatul său că a servit întâi în calitate de șef de secție la artileria de debarcare 63 mm, apoi fiind înaintat comandant al bateriei, însărcinări de care s-a achitat prea bine. Fapt ce l-a determinat să-l caracterizeze ca fiind un ofițer energic și priceput, pe care se putea conta „la vreme de nevoie”.

Cunoscându-i fire impulsivă, comandorul Niculescu-Rizea a completat că locotenentul Verbiceanu își îndreptase conduita în bună parte, însă mai lăsa de dorit. Cu toate astea a încheiat notarea cu aprecierea că merita să fie înaintat la gradul la care se găseau camarazii săi³².

²⁹ *Idem*, fond *Direcția Personal*, dosar 1251, f. 27.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, f. 25.

³² *Ibidem*, f. 26.

Iată în câteva cuvinte odiseea locotenentului Marius Verbiceanu pe frontul Războiului pentru Întregire Națională. Insistăm să remarcăm cum acest bulversant episod din viața sa poate fi văzut ca momentul inițiativ al devenirii ca ofițer a celui care până atunci se raportase la cariera militară ca la un joc copilăresc. Iată cum, trauma tranșeelor a provocat prefacerea trupeză și spirituală a nevolnicului și nesocotitului locotenent, întărindu-l pentru încercările grele din prizonierat.

Consecințele au fost vizibile și celor din jurul său, dovadă cele notate spre sfârșitul lui 1918 de comandorul Niculescu-Rizea, cum că „în urma campaniei mondiale, ofițerul a avut mult a suferi fizicește. Din cauza greutăților pe care le-a suferit în timpul captivității, sănătatea i-a fost și mai mult zdruncinată, reușind abia în ultimul timp să se refacă. Ofițer distins, posedând bine cunoștințele profesionale și având și o frumoasă cultură generală. Ofițer conștiincios în aducerea la îndeplinire a datoriilor. Iubitor de patrie până la sacrificiu, dând dovezi în timpul campaniei prin acte de bravură în timpul luptelor de la Cerna, unde a probat mult curaj și inițiativă în calitate de comandant de baterie (63 mm). În timpul captivității de două ori a încercat a fugi din lagărul inamic, cu care ocazie și-a zdruncinat și mai mult sănătatea. Foarte bun comandant de baterie, merită a înainta la gradul de căpitan”³³.

Opinie asumată și de eșalonul superior, comandantul Apărării Regionale, comandorul Rădulescu descriindu-l tot atunci, ca pe un: „ofițer suferind, însă cu multe calități. Inteligent și conștiincios în serviciu. Merită să avanseze”³⁴.

La întoarcerea din prizonierat, cum chinul sufletesc era greu de văzut, cei din jurul său s-au împăcat numai să-i observe suferința fizică, după cum nota comandorul Niculescu-Rizea în 1919, cum că avea „fizic plăcut. Sănătatea i-a fost atinsă în timpul campaniei din cauza vieții dusă în lagărul dușman și evaziunei (sic!) din el. În momentul de față încă nu e bine restabilit. Posedă frumoase cunoștințe de marină și cultură generală. Sosit la unitate de curând timp, încă n-am avut ocazia să-i dau însărcinări mai grele. Ofițer curajos și de inițiativă și cu destulă energie, deși cu sănătatea nu a fost bine restabilit. Disciplinat. Bun camarad. În societate se prezintă bine și chiar cu eleganță. Ordinele care le-a avut de îndeplinit, le-a adus la îndeplinire conștiincios și punctual. N-a avut trupă de instruit și nici unitate de condus. În rezumat, în acest interval de timp destul de scurt, am fost mulțumit de acest ofițer. Din cele auzite de la camarazi,

³³ **Idem**, fond *Direcția Personal, Memorii Bătrâni, litera „V”*, locotenenți-colonei, dosar 38, f. 15-15v.

³⁴ *Ibidem*, f. 15.

știu că locotenentul Verbiceanu M. s-a condus în timpul luptelor ca un brav”. Așa că, a opinat: „merită a înainta la gradul de căpitan”³⁵.

Cu timpul rănille sufletești au devenit din ce în ce mai manifeste, astfel că după conflagrație, traumatizat de încercările războiului, Marius Verbiceanu nu a reușit să se adapteze conformismelor impuse de comandanții unităților pe unde s-a perindat, rigorilor vieții cazone, revenind la mai vechile sale metehne. Numai că acum nu mai era ofițerul copilăros dinaintea de război, căruia i se iertau multe, ci ostașul care în focul luptelor confirmase cu prisosință incontestabile calități militare și de la care așteptările subordonaților, camarazilor și superiorilor erau pe măsura virtuților dovedite pe front și în prizonierat.

La 31 octombrie 1919, comandorul Rădulescu, din postura de comandant al Apărării Regionale și al Diviziei de Dunăre, scria despre Verbiceanu că „a făcut serviciul la Apărările sub Apă, achitându-se în mod mulțumitor. Ofițer inteligent, cu frumoasă cultură generală, însă cu apucături vicioase, de scandaluri și petreceri prin oraș care-l degradează și-l prezintă ca de prisos în marină. Cred însă că este bolnav, deoarece este inadmisibil ca un om sănătos să facă fapte pe care le face acest ofițer. Până nu-și v-a schimba mentalitatea, nu se poate caracteriza decât a fi eliminat de la avansare”³⁶, ultimele cuvinte fiind subliniate. Însă, cu toate cuvintele subliniate parcă nu putem să nu sesizăm urma de amărăciune care învăluie cele scrise de comandantul său.

Tristă dispoziție, însă pe care Marius Verbiceanu parcă a dorit să o confirme cu fiecare ocazie. Ca dovezi incontestabile rămân dese schimbări de unități efectuate într-un scurt interval de timp, personajul nostru nerezistând mai mult de doi ani într-un loc. Astfel, la 20 august 1919 este încadrat la Apărarea sub Apă, după nici un an este mutat la Depozitele Generale (13 mai 1920), apoi după aproape cinci luni îl regăsim la Escadra de Dunăre (8 noiembrie 1920), nu trec alte cinci luni și este mutat la Forța Navală Fluvială (1 aprilie 1921), de unde la 1 iunie 1922 este pus în disponibilitate pentru interese.

Ne întrebăm, retoric evident, dacă „foaia de pedepse” ne-ar permite să descifrăm această fluctuație a serviciului și astfel să ne apropiem mai mult de personajul nostru pentru a-l înțelege. După război, puțini au fost anii când Marius Verbiceanu nu a fost pedepsit³⁷.

Într-o cronologie a acestor fapte, enumerăm cele zece zile de închisoare cu care a fost pedepsit de comandantul Depozitelor Diviziei de

³⁵ *Ibidem*, f. 16-16v.

³⁶ *Ibidem*, f. 17.

³⁷ *Ibidem*, f. 5-5v.

Dunăre în iulie 1920, pentru „degradare morală, îmbătăndu-se în oraș”. O lună mai târziu, alte două zile de închisoare „pentru plecarea fără voie de la serviciu” și nu a trecut luna august că a mai ispășit zece zile de închisoare „pentru că a fugit din Sanatoriul «Eraclide»”.

În luna octombrie același an, pe când se găsea la București a intrat într-un varieteu fără a plăti biletul de intrare, astfel că a mai fost pedepsit cu alte șase zile de închisoare de către Comenduirea Pieței București.

Tot în octombrie 1920 a mai primit o pedeapsă de zece zile „pentru că a împrumutat bani de la gradele inferioare”.

În 1921, numărul pedepselor a scăzut de la cinci la patru, astfel din 13 aprilie a executat opt zile „arest rigoare” pentru „redactarea unui raport fals”, pe 31 mai a primit o mustrare „pentru că nu a pregătit materialul”, după care începând cu 14 iunie a stat 15 zile la „arest rigoare”, pedeapsă dată de comandantul Diviziei de Dunăre „pentru greșeli contra demnității și disciplinei”. Și a încheiat anul 1921 cu „observațiuni” date pe 10 decembrie de comandantul Escadrei de Dunăre pentru că „a învoit un soldat cu purtări rele”³⁸.

Încă de la începutul anului 1922, din 12 ianuarie, Marius Verbiceanu a ispășit două zile de arest pentru „lipsă de la serviciu”, iar din 13 aprilie a executat 13 zile „arest rigoare” pentru „minciună și întârziere în permisie”³⁹.

După un an sabatic, pentru 1923 nefiind consemnată vreo pedeapsă, la 14 august 1924 a primit șase zile „arest rigoare” pentru „trimiterea unui lemnar să-i facă lucrări particulare”, cu siguranță meseriașul fiind lucrător la unitate.

După nici două luni, pe 6 octombrie a mai stat trei zile în arest pentru „neglijență în întocmirea actelor”⁴⁰.

Începând cu 15 mai 1924 a fost rechemat în activitate și încadrat la Apărarea Fixă Fluvială, de unde la 3 noiembrie același an a fost detașat la Baza Navală Fluvială. După alte cinci luni, la 1 aprilie 1925, a fost numit comandant grup vedete la Forța Navală Fluvială. Nu au trecut decât cinci luni și a fost trimis la cursul de informațiuni de la Școala Navală (17 noiembrie 1925)⁴¹.

În anul 1925, a fost pedepsit o singură dată, pe 14 iulie primind trei zile de arest pentru că „n-a raportat la timp avaria elicei”⁴².

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 5.

⁴¹ *Ibidem*, f. 3.

⁴² *Ibidem*, f. 5.

După absolvirea cursului de informațiuni de la Școala Navală a fost numit comandantul Canonierei „Stihi”, începând cu 1 aprilie 1926, funcție deținută mai mult de cinci luni... Căci iată, abia la 1 aprilie 1929 a fost mutat la Corpul Echipamente Fluviale, între timp fiind avansat la gradul de locotenent-comandor (1 octombrie 1928).

Cei trei ani cât a deținut funcția de comandant al Canonierei „Stihi” a fost perioada cea mai statornică din cariera postbelică a lui Marius Verbiceanu, căci după șase luni la Corpul Echipamentelor Fluviale a fost mutat la Grupul Navelor Dezarmate, începând cu 1 octombrie 1929, unde a funcționat nu mai mult de un an, la 1 aprilie 1930 fiind detașat la Baza Navală Fluvială⁴³.

Această stabilitate poate fi explicată și prin faptul că din 1926 până în 1928, nu a mai avut vreo abatere. Mai mult decât atât, înșiși comandanții săi au observat metamorfoza ofițerului nostru, stare pe care nu au ezitat să o consemneze în foile calificative, arătându-se „rezistent și foarte disciplinat. A muncit cu zel și conștiinciozitate, obținând rezultate foarte frumoase. Foarte bun instructor. Dezordonat în cheltuieli. Temele de iarnă le-a tratat bine și a tras concluzii logice [...]. Foarte inteligent și înzestrat cu însușiri foarte variate. Se ocupă cu literatura, muzica și pictura. Prea bun camarad. Caracter vesel și bun, iubit de șefi și inferiori. Îngăduitor și tolerant cu inferiorii, care abuzează des de această slăbiciune și-i aduce neplăceri [...]”, după cum a scris comandorul Istrate, comandantul Corpului Navelor Maritime, la 31 octombrie 1927⁴⁴.

Sau anul următor, când comandantul Bazei navelor Maritime avea să-l descrie ca fiind „sănătos, inteligent și cu aplicațiuni spre literatură și pictură, neglijând însă cultura marinărească”⁴⁵. Oare protagonistul nostru să-și fi găsit în artă liniștea sufletească și echilibrul spiritual, care să-i stăvilească firea rebelă?

O întrebare retorică, care avea să fie caducă atunci când șirul cuvintelor de laudă s-a întrerupt la 10 Mai 1929, data când a fost „observat” de către comandantul Diviziei de Dunăre pentru că a întocmit un raport să fie înlocuit, pe care l-a trimis direct la Ministerul de Război, încălcând astfel ierarhia⁴⁶.

Peste aproape o lună, din 15 iunie a ispășit zece zile arest sever, pedeapsă dată de Inspectoratul Marinei pentru „nepăsare în serviciu”.

⁴³ *Ibidem*, f. 3.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 44.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 45.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 5-5v.

Anul 1929 l-a încheiat cu alte două pedepse de arest sever, prima de cinci zile începând cu 12 noiembrie „pentru că a dat drumul oamenilor la vatră fără voie”, cea de-a doua de două zile, din 3 decembrie, pentru că „nu a trecut în memoriu pedeapsa unui maestru”.

Cum a încheiat anul 1929, așa l-a început și pe 1930, pe 24 februarie primind „aspre observații” pentru necompletarea inventarului”. Pentru ca din 24 aprilie să execute trei zile „arest sever” pentru că „a dat drumul unui soldat fără aprobare”, probabil în permisie, sau învoire⁴⁷.

La Baza Navală Fluvială, unde fusese detașat începând cu 1 aprilie 1930, a rezistat doi ani, până la 18 aprilie 1932, când a fost detașat comandant la Batalionul de recruți. După două luni, la 25 iunie a fost încadrat la Comandamentul Diviziei de Dunăre, de unde la 1 octombrie 1932 a fost mutat la Baza Navală Fluvială, unde după o lună a fost numit comandant al Școlii de cadre.

Nu au trecut decât cinci luni, când la 1 aprilie 1933 a părăsit Școala de cadre fiind numit comandant al Monitorului „Lahovari”, funcție pe care a preluat-o după două luni, la 1 iunie 1933. Pe care, însă, nu a deținut-o decât tot pentru două luni, căci la 16 august a fost mutat la Grupul de Nave Dezarmate. De unde, după o lună și jumătate, la 1 octombrie 1933 a fost mutat la Comandamentul Diviziei de Dunăre, pentru ca în aceeași zi să fie detașat pe funcția de comandant al Școlii de cadre din cadrul Bazei Navale Fluviale⁴⁸.

Ultima pedeapsă consemnată a fost de două zile arest sever, începând cu 5 iulie 1933, „pentru că a dat ca ordonanță un soldat din echipajul navei la un ofițer străin de armă”⁴⁹.

Pe 12 iulie 1934 a revenit la Comandamentul Diviziei de Dunăre, de unde la 1 august 1934 a fost numit comandant al Grupului de Nave Dezarmate. Funcție pe care a deținut-o timp de opt luni, până la 1 aprilie 1935 când a fost mutat la Direcția Serviciilor Marinei⁵⁰.

Aici a funcționat doi ani, astfel că pe 4 aprilie 1937 a fost mutat la Depozitele Generale, iar la 31 octombrie 1937 a fost trecut în rezervă din oficiu.

Când în Europa armata germană cucerea teritoriu după teritoriu, la 12 iunie 1940 locotenent-comandorul Marius Verbiceanu a fost concentrat la Depozitele Fluviale pentru Marina Comercială, pentru ca la trei zile după capitularea Franței să fie mobilizat, pe 28 iunie 1940.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 3v.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 5v.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 3v.

Demobilizat pe 5 noiembrie 1940, nu pentru multă vreme căci la aproape o lună după intrarea României în cel de-al Doilea Război Mondial, personajul nostru a fost mobilizat la Marele Cartier General, Eșalonul II Secția Propagandă, începând cu 11 august 1941.

Așa a fost să fie, ca Marius Verbiceanu să trăiască și experiența celei de-a doua Conflagrații Mondiale, fiind concentrat în mai multe rânduri, avansat la gradul de căpitan-comandor la 24 ianuarie 1942, pentru ca pe 16 septembrie 1944 să depună jurământul către Majestatea Sa Regele Mihai I.

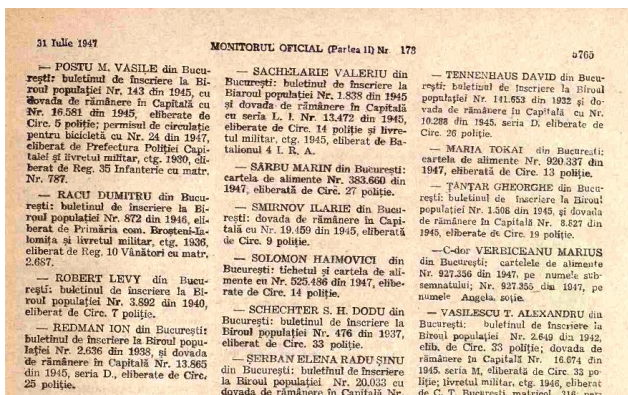
Cartele de alimente, 1947

Marius
Verbiceanu avea să
încheie socotelile cu
armata română la 19
decembrie 1945, când
dosarul personal de
căpitan-comandor a fost „vărsat” la Cercul Teritorial București⁵¹.

Acestea fiind scrise, în încheiere dorim să subliniem faptul că prin prezentul articol nu s-a dorit o reconstituire a biografiei celui care a fost căpitan-comandorul Marius Verbiceanu. Pentru asemenea inițiativă angajarea documentară și redacțională ar fi fost mult mai amplă.

Tocmai de aceea, în loc de concluzii remarcăm faptul că ideea prezentei expunerii s-a conturat odată lecturarea documentelor cuprinse în dosarul personal de ofițer, după ce prima intenție fusese publicarea unui articol despre odisee marinarilor capturați odată cu Grupul „Cerna” în toamna anului 1916. Așa se face că încă de la prima citire a dosarului personal, frapează abundentele consemnări din „foaia de pedepse”, ceea ce în mod firesc a stârnit nedumerirea și interesul pentru personajul care în timpul războiului a avut forța morală și tăria trupezască să înfrunte un inamic mult mai puternic. Ofițer care a fost pildă pentru subordonați și a rămas în memoria camarazilor. Ofițer pe care dramele războiului l-au întărit și l-au făcut mai puternic.

Ori investigarea acestei circumstanțe stranie ne-a permis să descoperim un personaj insolit, pentru care odiseea pe frontul Întregirii

⁵¹ *Ibidem*.

Naționale a fost actul inițiativ al devenirii ca ofițer, dovedind măsura calităților umane și profesionale.

Iată cum, pentru Marius Verbiceanu, încercările războiului au pricinuit prefacerea spirituală și trupească, ca manieră de rezistență la suferințele zilnice. Odată ce pericolul a trecut, Marius Verbiceanu a redevenit acel nesocotit ofițer, revenind la mai vechile metehne, comportament în care se putea desluși multă naivitate... Fără de care, poate, n-ar mai fi avut acele scăpărări de artist...

DAYS ON THE FRONT AND YEARS IN PRISON, THE TIME OF VIRTUOUS CHANGE OF LIEUTENANT MARIUS VERBICEANU
Keywords: World War I, Transylvania, Danube Flotilla, war prisoners

This article does not want a reconstruction of the biography of Captain Commander Marius Verbiceanu. For such an initiative documentary and editorial engagement would have been much broader.

This article started from the striking antithesis of documents, where we find abundant recordings in the "punishment sheet" of a character who during the war had moral strength and body strength to face a much stronger enemy.

Either investigating this strange circumstance allowed us to discover a bold figure, for which the odyssey on the front of the National Entente was the initial act of becoming an officer, proving the measure of human and professional qualities.

Here's how, for Marius Verbiceanu, the attempts of the war have caused spiritual and corporeal transformation as a means of resisting daily suffering. Once the danger has passed, Marius Verbiceanu has reverted to that despicable officer, returning to the oldest mist, a behaviour in which he could have a lot of naivety ... Without which, perhaps, he would not have had these artists.